

Syllabus Μαθήματος

Η ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Ακαδημαϊκού Έτους 2023-2024
Χειμερινό Εξάμηνο

Διδάσκοντες: Επικ. Καθ. Χρ. Κουρτέλης, Επικ. Καθ. Χ. Πλατιάς

Στόχος και περιεχόμενο του μαθήματος

Το μάθημα στοχεύει στην κατανόηση από τις φοιτήτριες και τους φοιτητές της φύσης, των θεσμικών εκφάνσεων, των χαρακτηριστικών, της οργάνωσης, των λειτουργικών στοιχείων, των διαδικασιών κ.λπ. της ΕΕ, που συνθέτουν ένα ιδιαίτερο μόρφωμα και ένα μοναδικό σύστημα πολιτικής και διακυβέρνησης.

Τα παραπάνω παρουσιάζονται και αναλύονται στο πλαίσιο του μαθήματος τόσο μέσα από την ανασκόπηση της ιστορικής συγκρότησης και εξέλιξης της ΕΕ και την εξέταση του συστήματος και των επιμέρους στοιχείων του, στη βάση της δομής του και στο πλαίσιο της λειτουργίας του, όσο και μέσα από τη θεωρητική ενασχόληση με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, ως στόχο και ως διαδικασία.

Το μάθημα αποσκοπεί στην εισαγωγή των φοιτητριών και των φοιτητών στα παραπάνω ζητήματα και την εξοικείωσή τους με την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και το Ενωσιακό θεσμικό και πολιτικό σύστημα. Ως εκ τούτου, δεν επιχειρείται μια εξαντλητική ανάλυση και εμβάθυνση σε όλα τα επιμέρους πεδία και η εξέταση όλων των συναφών ζητημάτων (π.χ. πολιτικές της ΕΕ). Το μάθημα επικεντρώνεται σε μια συστηματική εξέταση βασικών στοιχείων και εννοιών, ενώ πραγματοποιούνται και συζητούνται αναφορές σε επίκαιρες εξελίξεις στην ΕΕ, που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Σημασία του μαθήματος

Το μάθημα παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον για μια σειρά από λόγους. Αναφέρονται ενδεικτικά:

- Η σημασία της ΕΕ και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, ιδιαίτερα σε σχέση με την εμβέλεια και τις επιπτώσεις της πολιτικής και της διακυβέρνησης και των εκροών της ΕΕ.
- Το θεωρητικό ενδιαφέρον της ενασχόλησης με το σύστημα της ΕΕ και την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, ιδιαίτερα λόγω της μοναδικότητας της φύσης και των θεσμικών, οργανωτικών και λειτουργικών χαρακτηριστικών της Ένωσης, των πεδίων και τομέων αρμοδιότητας της ΕΕ, των σχέσεων των εμπλεκόμενων, του τρόπου χάραξης πολιτικής, της διαδικασίας λήψης των αποφάσεων και της υλοποίησης της πολιτικής.
- Η επιστημονική πρόκληση που θέτουν η ανάλυση και η κατανόηση των διεργασιών της πολιτικής και διακυβέρνησης στην ΕΕ, αλλά και οι διεπιστημονικές απαιτήσεις σχετικά, όπου συναντώνται διάφοροι επιστημονικοί κλάδοι και επιστημονικές πειθαρχίες.
- Η ανάγκη κατανόησης και συζήτησης σημαντικών επίκαιρων εξελίξεων και τάσεων στην ΕΕ και η αναγωγή των πληροφοριών σε ένα πλαίσιο ανάλυσης που στοιχειοθετείται από την τεχνική γνώση και την κατανόηση του συστήματος.
- Το πρακτικό ενδιαφέρον της ενασχόλησης και εξοικείωσης με την ΕΕ, δεδομένων των δυνατοτήτων και των ευκαιριών που διανοίγονται, για παράδειγμα σε σχέση με ενδεχόμενη επαγγελματική διέξοδο των φοιτητών σε επόμενη φάση, την αξιοποίηση

ευρωπαϊκών πόρων μέσω της συμμετοχής σε προγράμματα και δράσεις που χρηματοδοτούνται ή συγχρηματοδοτούνται από τον πόρο της ΕΕ κ.ά.

Μαθησιακά αποτελέσματα

Το μάθημα έχει πολλαπλές στοχεύσεις σε σχέση με τα μαθησιακά αποτελέσματα για τις φοιτήτριες και τους φοιτητές. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται τα ακόλουθα:

- Απόκτηση γνώσης και πληροφοριών για τα ζητήματα που εμπίπτουν στο αντικείμενο του μαθήματος.
- Μεθοδική και συγκροτημένη αντιμετώπιση, ενίσχυση επιστημονικής προσέγγισης των ζητημάτων.
- Έναυσμα προβληματισμού, κατεύθυνση και, οργάνωση του στοχασμού γύρω από τα ζητήματα.
- Βάση συζήτησης στην αίθουσα/εκτός αίθουσας, ανάπτυξη κριτικής σκέψης και ικανότητας συζήτησης.
- Επισκόπηση και κατανόηση του συστήματος της ΕΕ, της παραγωγής πολιτικής, νομοθεσίας και δράσεων, αντίληψη για τις βασικές διεργασίες της πολιτικής και τις διαδικασίες, την ΕΕ, την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.
- Επιλογή διαφορετικών στοιχείων της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και της ΕΕ και ανάδειξη της μεταξύ τους σχέσης.
- Ανάπτυξη ικανότητα ορθής αντίληψης, ταξινόμησης και επεξεργασίας πληροφοριών για τα ζητήματα, ανάλυσης και σύνθεσης, αξιολόγησης.
- Παροχή των βασικών γνώσεων και εργαλείων έρευνας στο πεδίο της ΕΕ, ώστε η αναζήτηση περαιτέρω εξειδικευμένων, είτε πληροφοριών για επαγγελματικούς λόγους, είτε γνώσεων για τη συνέχιση των σπουδών, καθίσταται ευχερής.

Το μάθημα έχει πολλαπλές στοχεύσεις σε σχέση με την ενίσχυση των γενικών ικανοτήτων των φοιτητριών και των φοιτητών. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται οι ακόλουθες:

- Αναζήτηση, οργάνωση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών.
- Αναγωγή πληροφοριών και δεδομένων σε ένα και συγκεκριμένο συγκροτημένο γνωσιακό πλαίσιο σκέψης και ανάλυσης.
- Ελεύθερη, δημιουργική, επαγωγική και κριτική σκέψη.
- Εργασία σε πεδία και τομείς που συνδέονται με την ΕΕ και τις εκροές της.
- Εργασία σε διεθνές περιβάλλον και ιδιαίτερα στο περιβάλλον της ΕΕ.
- Σεβασμός στις αξίες που πρεσβεύει η ΕΕ, π.χ. στη δημοκρατία, στη διαφορετικότητα, στην πολυπολιτισμικότητα κ.λπ.
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής.

Δομή του μαθήματος

Το μάθημα πραγματοποιείται στη βάση επιμέρους θεματικών ενότητων για τα παραπάνω ζητήματα. Οι ενότητες συνδέονται άρρηκτα και λειτουργικά μεταξύ τους, εξυπηρετώντας τους στόχους που τίθενται. Παρακάτω παρατίθενται ενδεικτικά, προκειμένου να οριοθετήσουν το πεδίο και το αντικείμενο/περιεχόμενο του μαθήματος, διευκολύνοντας τις φοιτήτριες και τους φοιτητές στη «χαρτογράφηση» του και στην οργάνωση της μελέτης τους. Επισημαίνεται ότι οι θεματικές αυτές ενότητες δεν αντιστοιχούν στις ενότητες των μαθημάτων στη βάση του προγράμματος.

Ενότητες

1. Εισαγωγή
2. Ιστορική εξέλιξη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και της ΕΕ
3. Ιδρυτικές Συνθήκες και αναθεώρηση των Συνθηκών – Συνθήκη της Λισαβόνας (Στόχοι, αρχές, αρμοδιότητες της ΕΕ)
4. Θεσμική συγκρότηση και πλαίσιο της ΕΕ I: Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

5. Θεσμική συγκρότηση και πλαίσιο της ΕΕ II: Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Δικαστήριο της ΕΕ, το Ελεγκτικό Συνέδριο, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, η Οικονομική & Κοινωνική Επιτροπή και η Επιτροπή των Περιφερειών
6. Οικονομική και Νομισματική Ένωση
7. Η Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας της ΕΕ
8. Δικαιοσύνη και Εσωτερικές Υποθέσεις
9. Έννομη τάξη, νομοθετική διαδικασία, και εκροές στην ΕΕ
10. Το ζήτημα της συμμετοχής και του δημοκρατικού ελλείματος στην ΕΕ
11. Μια συνολική αποτίμηση: Φύση, χαρακτηριστικά και εξέλιξη της ΕΕ και της ολοκλήρωσης.
12. Ερωταπαντήσεις online

Αξιολόγηση φοιτητριών/φοιτητών

Η αξιολόγηση των φοιτητριών/φοιτητών πραγματοποιείται μέσω τελικής γραπτής εξέτασης. Η εξέταση πραγματοποιείται διαδικτυακά, μέσω της πλατφόρμας open eclass, στη βάση ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής, πολλαπλής/μοναδικής απάντησης.

Οι φοιτήτριες και φοιτητές που συμμετέχουν στην εξέταση μπορούν να ορίσουν ρήτρα, που δηλώνεται στο email των διδασκόντων πριν την εξέταση. Ρήτρα δεν γίνεται αποδεκτή στην επαναληπτική εξέταση του Σεπτεμβρίου.

Πρακτικά ζητήματα

- Για οποιοδήποτε ζήτημα σχετικό με το μάθημα και τη διεξαγωγή του, οι φοιτήτριες/φοιτητές καλούνται να παρακολουθούν τις ανακοινώσεις που θα αναρτώνται στην πλατφόρμα open eclass του Πανεπιστημίου, όπως επίσης τις ανακοινώσεις στην ιστοσελίδα του Τμήματος.
- Στην πλατφόρμα open eclass θα αναρτώνται μετά από κάθε μάθημα οι σχετικές παρουσιάσεις (PowerPoint presentations) και ενδεχομένως σχετικό υλικό για τη διευκόλυνση των φοιτητριών/φοιτητών.
- Οι φοιτήτριες/φοιτητές επικοινωνούν για τις ανάγκες του μαθήματος με τους διδάσκοντες κυρίως στο πλαίσιο των διαδικτυακών συναντήσεων και, εφόσον απαιτείται, με μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου στην πλατφόρμα open eclass ή για οτιδήποτε άλλο στη διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου των διδασκόντων ch.kourtellis@panteion.gr και ch.platias@panteion.gr, ανάλογα με την ενότητα ευθύνης των διδασκόντων.

Βασικό εγχειρίδιο

Ευρωπαϊκή Ένωση: Δημιουργία, εξέλιξη, προοπτικές (2016). Μαραβέγιας, Ν. (επιμ.), Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα

Προτεινόμενη ενδεικτική βιβλιογραφία

- Bulmer, S., Christian Lequesne (Eds.) (2020). *The Member States of the European Union*. Oxford University Press. Oxford.
- Cini, M. and Pérez-Solórzano Borragán, N. (2019). *European Union Politics*. Sixth Edition. Oxford University Press, Oxford.
- Glencross, A. (2015). *Η πολιτική της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης*. Μετάφραση και επιμέλεια Χ. Φραγκονικολόπουλος και Ν. Παπαναστασόπουλος, Εκδόσεις Ι. Σιδέρης, Αθήνα
- Hix, S. (2009). *Το πολιτικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Μετάφραση Α. Θεοδωρακάκου. Εκδόσεις Μεταίχμιο, Αθήνα
- Ιωακειμίδης, Π. Κ. (2010). *Η Συνθήκη της Λισσαβώνας. Παρουσίαση, ανάλυση, αξιολόγηση*. Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα

- Καλαβρός Γ.-Ε. Φ. και Γεωργόπουλος Θ. Γ. (2017). *Το Δίκαιο Της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Τόμος Ι Θεσμικό Δίκαιο*. Τρίτη έκδοση, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα
- Κανελλοπούλου-Μαλούχου, Ν. Α. (2021). *Συνταγματική θεωρία των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Για τον μετασχηματισμό του δικαίου*. Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα
- Κανελλοπούλου-Μαλούχου, Ν. Α. (2012). *Η χειραφέτηση της Ευρώπης: Συνταγματική θεωρία της ευρωπαϊκής ενοποίησης*. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Λιαργκόβας, Π. και Παπαγεωργίου, Χ. (2021). *Το ευρωπαϊκό φαινόμενο. Η ενοποίηση και οι προσπάθειες υλοποίησης της ιδέας*. 3^η έκδ., Εκδόσεις Τζιόλας, Αθήνα
- Μούσης, Ν. Σ. (2018). *Η Ευρωπαϊκή Ένωση. Δίκαιο, οικονομία, πολιτική*. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Nugent, N. (2012). *Πολιτική και διακυβέρνηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση*. Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα
- Πασσάς, Αρ. Γ. (2012). *Η εθνική δημόσια διοίκηση στην ευρωπαϊκή ενωσιακή πολιτική διαδικασία*. Επιμέλεια σειράς: Σ. Ντάλης, 1^η έκδ, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Πασσάς, Α. Γ., Αρβανιτόπουλος, Κ., Κοππά, Μ. (επιμ.). *Ελλάδα – Ευρωπαϊκή Ένωση: Μια σχέση «μέσα από σαράντα κύματα» 1981-2021*, Εκδόσεις Πεδίο. Αθήνα, 2021
- Πλιάκος, Α., (2018). *Το Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Θεσμικό και Ουσιαστικό*. 2^η έκδοση. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα
- Στεφάνου, Κ. (επιμ.) (2020). *Το σύστημα διακυβέρνησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα
- Στεφάνου, Α. Κ. (2015). *Το νομικό σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα
- Χρυσόχοου, Δ. Ν. (2003). *Θεωρία της ευρωπαϊκής ενοποίησης*. Μετάφραση Α. Μπαλοπούλου, Επιμέλεια σειράς Σ. Ντάλης. Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Ξενόγλωσση βιβλιογραφία

- Best, E. (2016). *Understanding EU Decision-Making*. European Institute of Public Administration, Springer International Publishing AG Switzerland
- Buonanno, L. and Nugent, N. (2015). *Policies and Policy Processes of the European Union*. Palgrave Macmillan, Houndmills
- Coman R., A. Crespy, V. A. Schmidt (Eds.) (2020). *Governance and Politics in the Post-Crisis European Union*. Cambridge University Press. Cambridge.
- Costa, O., Brack, N (2018), *How the EU Really Works*, 2nd edition Routledge, Abingdon and New York
- Hix, S., Hoyland, B. (2022). *The Political System of the European Union*, 4th edition, Bloomsbury Academic, London.
- Nugent, N. (2017). *The Government and Politics of the European Union*, 8th Edition, Palgrave Macmillan, Basingstoke, New York
- Versluis, E. van Keulen, M. and Stephenson P. (2011). *Analyzing the European Union Policy Process*. Palgrave, Macmillan, Basingstoke
- Wallace, H., Pollack, M.A., Young, A.R. (2015). *Policy-Making in the European Union*. Seventh Edition. Oxford University Press, Oxford, New York

Εκδόσεις της ΕΕ

- Borchardt, K.-D. (2017). *Το αλφάβητο του δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης*, Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Λουξεμβούργο, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5d4f8cde-de25-11e7-a506-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-117312113>

Ιστοσελίδες

Επίσημος ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης

<https://europa.eu/>

Ιστότοπος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

https://ec.europa.eu/info/index_el

Ιστότοπος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου

<https://www.europarl.europa.eu/portal/el>

Ιστότοπος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου / Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

<https://www.consilium.europa.eu/el/>

EUR-Lex Πρόσβαση στο δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

<https://eur-lex.europa.eu/homepage.html>

Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου.

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/home>